

MEMO / 8 november 2013

Enquête van het FRA over discriminatie en haatmisdrijven tegen Joden in EU-lidstaten

Dit is een kort overzicht van enkele bevindingen van de enquête. Alle belangrijke bevindingen met bijbehorende grafieken en adviezen zijn te vinden in het enquêteverslag.

1. Waarom en hoe is de enquête uitgevoerd?

Antisemitisme komt voort uit oude en diepgewortelde vooroordelen tegen Joden die tot op de dag van vandaag bestaan en die kunnen leiden tot antisemitische incidenten, zoals geweld, intimidatie en verbale uitingen van haat. Vaak wordt van deze incidenten geen aangifte gedaan. Slechts 13 van de 28 EU-lidstaten verzamelen officiële gegevens over antisemitische incidenten waarvan aangifte is gedaan bij de politie of die een strafrechtelijke procedure hebben doorlopen.

Het FRA heeft deze enquête ontworpen om, voor het eerst, vergelijkbare gegevens over antisemitisch geweld, intimidatie en verbale uitingen van haat tegen Joden te verzamelen met het oog op de bestrijding van antisemitisme. De bevindingen van de enquête zijn gebaseerd op de resultaten voor acht geënquêteerde lidstaten, waar naar schatting circa 90 % van de Joodse bevolking van de EU woont. De resultaten zijn uit de antwoorden van 5 847 personen afgeleid (van 16 jaar of ouder), die zichzelf als Joods beschouwen en in een van de acht geënquêteerde lidstaten wonen – België, Duitsland, Frankrijk, Hongarije, Italië, Letland, het Verenigd Koninkrijk en Zweden. Vanwege de beperkte omvang van de steekproef in Roemenië, een van de lidstaten waar de enquête uitgevoerd is, zijn de resultaten voor dit land niet in aanmerking genomen in de analyse van de enquêteresultaten. Een samenvatting van de resultaten voor Roemenië is te vinden in de bijlage bij het verslag.

De enquête is door het FRA ontworpen en in september-oktober 2012– na een open aanbesteding –door Ipsos MORI online uitgevoerd, in samenwerking met het Institute for Jewish Policy Research (Verenigd Koninkrijk). De enquête was in de talen van de geënquêteerde landen beschikbaar, evenals in het Hebreeuws en het Russisch.

De enquête is na overleg met deskundigen op het gebied van het ondervragen van Joden in Europa online uitgevoerd wegens de gevoeligheid van het onderwerp. Ook maakte de onlinemethode het voor alle geïnteresseerde, zichzelf als Joods beschouwende personen in de geënquêteerde landen mogelijk om aan de enquête deel te nemen en hun ervaringen te delen. Bovendien was

deze methode geschikt om de enquête in alle geselecteerde landen op dezelfde manier uit te voeren.

2. Welke vragen zijn in de enquête gesteld?

De geënquêteerden werden gevraagd naar hun meningen over en hun perceptie van antisemitische trends en antisemitisme als alledaags probleem. Ook werden ze verzocht hun persoonlijke ervaringen met antisemitische incidenten te beschrijven, als slachtoffer of getuige, en kregen ze de vraag voorgelegd in hoeverre ze bezorgd waren om slachtoffer van een antisemitische aanval te worden (met alle gevolgen van dien voor hun eigen veiligheid en de veiligheid van hun kinderen, andere familieleden en vrienden). De enquête biedt ook inzicht in de vraag of antisemitische daden tegen de joodse gemeenschap, zoals tegen Joodse plekken gericht vandalisme of antisemitische boodschappen in de media of op internet, door de joodse respondenten als een probleem in hun land worden beschouwd.

Voorts zijn in de enquête sociaaldemografische gegevens verzameld, zoals over het geslacht, de leeftijd, de beroepsstatus, het onderwijsniveau en het inkomen van de respondenten.

3. Hoe gebruikelijk vinden respondenten antisemitisme?

Een meerderheid van de respondenten (66 %) vindt dat antisemitisme in de EU-lidstaten waar de enquête is gehouden een probleem is. Gemiddeld driekwart van de respondenten (76 %) is daarnaast van mening dat het probleem acuter geworden is en dat het antisemitisme in hun land de afgelopen vijf jaar toegenomen is. In totaal ziet 75% van de respondenten antisemitisme op internet als een probleem.

4. Hoe gebruikelijk zijn door haat ingegeven antisemitische misdrijven in de EU?

Een op de vijf respondenten (21 %) was in het jaar voorafgaand aan de enquête minstens één keer persoonlijk geconfronteerd met antisemitische verbale beledigingen of intimidatie en/of een fysieke aanval. Ook werden de geënquêteerden gevraagd naar incidenten die hen indirect hadden geraakt – bijvoorbeeld doordat ze getuige waren geweest van verbale beledigingen of intimidatie van of fysieke aanvallen op andere joden. De hoogste aantallen antisemitische incidenten waarmee respondenten indirect geconfronteerd waren werden vastgesteld in Hongarije (43 %), België (35 %) en Frankrijk (30 %). Ook werd gevraagd naar de vormen van intimidatie waar de geënquêteerden mee te maken hadden gehad. Beledigende opmerkingen – tegen hen persoonlijk gericht of op internet – waren de meest voorkomende vorm van intimidatie.

De daders van de ernstigste incidenten waarbij sprake was van antisemitische intimidatie werden door de respondenten beschreven als extremistische moslims (27 %), personen met linkse politieke ideeën (22 %) of personen met rechtse politieke ideeën (19 %).

4 % van de respondenten had in het jaar voorafgaand aan de enquête persoonlijk te maken gehad met een fysieke aanval of de dreiging daarmee vanwege hun Joods-zijn.

Volgens de bevindingen had 76 % van de respondenten die in de afgelopen vijf jaar te maken hadden gehad met intimidatie, 64 % van de respondenten die fysiek waren aangevallen of daarmee waren bedreigd en 53 % van de respondenten van wie persoonlijke eigendommen waren vernield, geen aangifte van deze incidenten gedaan bij de politie of enige andere organisatie – deze cijfers betreffen de lidstaten die hierover officiële gegevens verzamelen. Vergelijkbare patronen komen naar voren uit [samenwerking van het FRA met andere organisaties](#) (zoals [De LGBT-gemeenschap](#), [minderheden en migranten](#)).

Uit de gegevensverzameling op het gebied van antisemitisme die het FRA de afgelopen jaren heeft verricht, blijkt ook dat slechts 13 EU-lidstaten officiële gegevens en statistieken over antisemitische incidenten verzamelen. En de gegevens die beschikbaar zijn, kunnen niet met elkaar worden vergeleken omdat ze op basis van verschillende definities en methoden zijn verzameld. Bovendien verzamelen Joodse of andere maatschappelijke organisaties in veel EU-lidstaten niet systematisch gegevens over antisemitische incidenten.

Facing facts!, een gezamenlijk project dat als hoofddoel heeft de monitoring en registratie van haatmisdrijven en incidenten in de EU te verbeteren, heeft richtsnoeren voor het volgen van dit type misdrijven gepubliceerd. Zie [Guidelines-for-monitoring-of-hate-crimes-and-hate-motivated-incidents](#)

5. Hoe veilig voelen Joden zich?

Bijna de helft van de respondenten (46 %) is bang om in het openbaar beledigd of geïntimideerd te worden, terwijl een derde (33 %) van de respondenten vreest als Jood fysiek aangevallen te worden. De vrees dat familieleden van de respondenten of personen in hun directe omgeving het slachtoffer van dergelijke aanvallen worden is iets hoger dan de vrees om zelf aangevallen te worden. Van de ouders of grootouders van schoolgaande kinderen is 66 % bezorgd dat hun kinderen of kleinkinderen op school of op weg daarnaar toe het doelwit van antisemitische verbale beledigingen of agressie kunnen worden, en 52 % is bang voor een antisemitische aanval op hun kinderen of kleinkinderen.

6. Hoe gebruikelijk is antisemitische discriminatie in de EU?

23 % van alle respondenten verklaarde in de afgelopen twaalf maanden enige vorm van discriminatie op grond van zijn of haar religie of etnische achtergrond te hebben ervaren. In alle landen kwam antisemitische discriminatie het vaakst voor op het werk (11 %), bij het zoeken van werk (10 %) of op school of in een opleiding (8 %).

De meeste personen die zich gediscrimineerd voelden omdat ze Joods zijn, hadden het ernstigste incident dat ze hadden meegemaakt niet gemeld bij enige autoriteit of organisatie (82 %). Op de vraag waarom niet, antwoordde 57 %

dat dit niets zou hebben uitgemaakt; een bevinding die ook in [andere studies van het FRA](#) naar voren komt.

7. Hoe voelen Joden zich behandeld door de samenleving?

Ongeveer een vijfde (23 %) van de respondenten zei dat soms Joodse bijeenkomsten of plekken te vermijden omdat ze zich daar vanwege zij Joods-zijn niet veilig voelden. Iets meer dan een kwart (27 %) vermeed soms lokale plekken omdat ze zich er vanwege hun Joods-zijn niet veilig voelden, waarbij de hoogste percentages werden gescoord in België (42 %), Hongarije (41 %) en Frankrijk (35 %).

Een op de tien respondenten (11 %) is in de afgelopen vijf jaar uit zijn of haar wijk verhuisd of heeft daar in die periode over nagedacht vanwege zorgen om hun veiligheid als joden. Deze bezorgdheid had bijna een derde (29 %) van de respondenten ertoe gebracht om emigratie te overwegen. Dit gold met name voor respondenten in Hongarije, Frankrijk en België (respectievelijk 48 %, 46 % en 40 %).

Een verbod op de uitoefening van traditionele Joodse praktijken zou voor een meerderheid van alle respondenten een groot probleem betekenen (76 % zag een verbod op besnijdenis als een probleem, en 58 % verklaarde hetzelfde ten aanzien van traditionele slachtwijzen).

8. Wat kan er tegen antisemitisme worden gedaan?

- Om ervoor te zorgen dat antisemitische discriminatie en haatmisdrijven systematisch en op gecoördineerde wijze worden aangepakt, zouden de EU en haar lidstaten ervoor moeten zorgen dat specifieke maatregelen in nationaal beleid en in actieplannen op alle relevante gebieden worden geïntegreerd.
- De lidstaten zouden ervoor moeten zorgen dat het doelbewust publiekelijk vergoelijken, ontkennen of op grove wijze bagatelliseren van genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden strafbaar is.
- Politici en opinieleiders zouden zich moeten onthouden van antisemitische uitspraken, en ze moeten duidelijk dergelijke uitspraken aanklagen en veroordelen wanneer ze door anderen worden gedaan.
- De lidstaten worden aangespoord om vakbonden en werkgeversorganisaties te ondersteunen bij hun inspanningen om beleid van diversiteit en non-discriminatie in te voeren, onder meer door beter op de behoeften van Joodse mensen op de werkplek in te spelen – bijvoorbeeld, waar mogelijk, door flexibele vakantiearrangementen.
- Voorts zouden de EU-lidstaten de samenwerking tussen hun instanties van gelijke behandeling en Joodse organisaties moeten bevorderen door ervoor te zorgen dat Joodse mensen die worden gediscrimineerd informatie ontvangen over hun rechten en over de beschikbare mechanismen om verhaal te halen.

- De EU en haar lidstaten zouden doeltreffende manieren en goede praktijken moeten vaststellen waarmee de groeiende bezorgdheid over online-antisemitisme kan worden weggenomen. De lidstaten zouden moeten overwegen gespecialiseerde politie-eenheden op te zetten voor het visualiseren en onderzoeken van haatmisdrijven op internet. Daarnaast zouden zij moeten nadenken over maatregelen om gebruikers aan te moedigen aangifte te doen bij de politie wanneer ze op antisemitische inhoud stuiten.
- Om het niet doen van aangifte aan te pakken, zouden slachtoffers moeten worden aangemoedigd en geholpen om aangifte bij de politie te doen. De EU, haar lidstaten en lokale autoriteiten zouden concrete bewustmakingsactiviteiten moeten opzetten of deze moeten intensiveren om slachtoffers van haatmisdrijven en discriminatie te helpen bij het aangeven van deze misdrijven.
- Wanneer misdrijven een antisemitisch motief hebben, zouden de lidstaten ervoor moeten zorgen dat dit motief correct wordt geregistreerd en in aanmerking wordt genomen in vonnissen, onder meer in de vorm van hogere straffen. Daarnaast zouden er opleidingen moeten worden opgezet in de lidstaten om ervoor te zorgen dat incidenten systematisch worden vastgelegd. Ook praktijken als 'aangifte door derden', waarbij bijvoorbeeld maatschappelijke organisaties aangifte doen namens slachtoffers, zouden in overweging kunnen worden genomen.

9. Ander gerelateerd werk van het FRA

Het FRA verricht sinds 2007 activiteiten met betrekking tot antisemitisme:

- Jaarlijkse actualisering van [Antisemitisme – Beknopt overzicht van de situatie in de EU 2002-2012](#) (november 2013) (*meest recente versie*)
- [Toolkit voor docenten inzake de Holocaust en mensenrechten](#) (november 2011)
- [Onderwijs over mensenrechten op Holocaust-herdenkingsplekken in de Europese Unie: een overzicht van praktijken](#) (oktober 2011)
- [Excursie naar het verleden – onderwijzen voor de toekomst, Handboek voor docenten](#) (november 2010)
- [Ontdek het verleden voor de toekomst: De rol van historische plaatsen en musea in het onderwijs over de Holocaust en de mensenrechten in de EU](#) (januari 2010)

De resultaten worden online gevisualiseerd en zijn opgenomen in verslagen, die alle te vinden zijn op de [website van het FRA](#):

- Discriminatie en haatmisdrijven tegen Joden in EU-lidstaten: Ervaringen met en percepties van antisemitisme
- Methodologie van de enquête, steekproef, vragenlijst - Technisch verslag

Antisemitisme – beknopt overzicht van de situatie in de EU 2002-2012

Informatie over de activiteiten van het FRA met betrekking tot racisme en de bijbehorende publicaties zijn te vinden op:
<http://fra.europa.eu/en/theme/racism-related-intolerances>

Voor verdere informatie kunt u contact opnemen met het FRA-
mediateam:

E-mail: media@fra.europa.eu / Tel.: +43 1 58030-858